

NEMŠKA INDUS- TRISKA SREDIŠČA BOMBARDIRANA

Naciji govore o "novem redu" v Evropi in Afriki

MOSKVA OPAZUJE KAZVOJ SITUACIJE

LONDON, 7. okt. — Letalski bombarder je napovedal veliko letalsko ofenzivo od Rokavskega prežolja do Berlina in od Baltičkega morja do meje med Švico in Nemčijo. Cilj ofenzive je meto-
lično uničenje nemških vojnih industrij, "invazivskih" baz in komunikacij.
V soboto in nedeljo so angleški letalski izvidniki masne navale na nemški industrijska središča v Essen, Kölnu in Esensu, kjer se nahajajo največje tovarne za tovarne. Angleži so metali bombe na Berlin, Hamburg in Bremen, ki so zanele požare in povzročile ogromno škodo.

Berlin, 5. okt. — Uradni napovedi krogi so opozorili Veliko Britanijo, "da ne bo dobila odlo-
biteljnih vojni z Nemčijo." Opove-
nilo je bilo objavljeno po kon-
ferenci med Hitlerjem in Mus-
solinijem ob Brennerskem pre-
sopu, ki je trajala tri ure.

Nemška javnost in zunanji svet se nista bila informirana o predmetu razgovora med Hit-
lerjem in Mussolinijem. "Naciji
trdijo, da je bil sestanek zna-
čilen, ker se je vršil v momen-
tu, ko se mora Anglija braniti
na več frontah.

Nemci in Italijani govore o
novem redu," ki se bo razte-
galo v Evropi v Afriko. Berlin
in Rim bosta postavila "nov
red" v državah, ki jih domi-
nirata, in v drugih, "ki so se pod-
vržile prijateljskemu vodstvu
Nemškega."

Frankfurter Zeitung naglaja,
da je bila konferenca silno važ-
na in svet je ne sme podcenje-
vati. Konferenca sta se udele-
li tudi zunanja ministra Nem-
čije in Italije. Zadnji fazi raz-
govora je prisostvoval tudi ge-
neral Wilhelm Keitel, Hitlerjev
vojni predstavnik v armadi.
Znanjeno je bilo, da je špan-
ski notranji minister Ramon
Sugrales ostal v Rimu, kjer bo po-
sredni konferiral z Mussolinijem
in drugimi italijanskimi vodi-
či.

Zunanji opazovalci vidijo
možnost odhoda nemških čet v
Afriko, kjer bodo pomagale Ita-
lijani v boju proti Angliji. S špan-
skim dovoljem in kooperacijo
Nemci morda skušali oku-
pati Gibraltar, angleško trd-
javo ob vzhodu v Sredozemsko
morje, in potem vkorakali v
Afriko.

Sovjetska Rusija pazno za-
opazuje razvoj situacije. Pan-
evropske grupe so aktivne v
Bolgariji in Italiji. Doselej
so podvezle se nobenega ko-
operativnega, ki bi lahko razkačil Nem-
čijo in Italijo.

Governor Henry Horner umrl

Chicago, 6. okt. — Governor
Henry Horner je danes zjutraj
v svojem stanovanju v
četrti, čikaškem predmestju,
kjer je imel v najemu. Poko-
panje ga je srčna hiba, ki ga je
prehitela več let. Horner je bil ro-
jen v Chicagu in ob smrti je bil
star 61 let.

Amnestija političnih jetnikov v Bolgariji

Sofija, Bolgarija, 3. okt. —
Vlada je obveljala za
politično svobodo včeraj, ko je de-
klarirala 22-letnico ust-
opisa kralja Borisa. Večina
jetnikov so tvorili komunisti in
komunistični teroristi.

Ameriški poslanik posreduje v Moskvi

Rusija naj bi poma- gala Veliki Britaniji

Helsinki, Finska, 5. okt. —
Laurence Steinhardt, ameriški
poslanik v Moskvi, se po izjavi
njegovih kolegov resno trudi,
da pridobi sovjetsko Rusijo za
akcijo v pomoč Veliki Britaniji.
Steinhardt se je nedavno vrnil
iz Moskvo iz Amerike, kjer se
je mudil več tednov.

Tu poročajo, da ameriški dip-
lomati aktivno podpirajo napore
britskega poslanika Stafforda
Crippsa. On je aranžiral že več
konferenc med sovjetskimi pre-
mierjem in zunanjim komisar-
jem Molotovom in Crippsom.
Doselej še ni znano, ali je Stei-
nhardt na migljaj iz Washingto-
na in Londona predlagal Rusiji
zaosvojevanje Narvika, največjega
pristanišnega mesta. O tem so
se vršili razgovori v Moskvi, ko
se Nemčija, Italija in Japonska
naznanili sklenitev vojaškega
pakta.

John C. Wiley, bivši ameriški
poslanik v Latviji, se vrača
domov. Z njim se vrača nje-
gov žena. Poročila sta, da sta
izgubila osem kovčegov na po-
tovanju preko Sibirijske. Drugi
ameriški uradniki, ki so se vo-
zili po transsibirski železnici
proti domu, so tudi poročali o
izgubi kovčegov.

Razgovori med Anglijo in Rusijo

Sovjetska delegacija v Londonu

London, 5. okt. — Tu je bilo
napovedano, da se bosta Angli-
ja in sovjetska Rusija pričeli
pogajati glede sklenitve trgo-
vinske pogodbe. Sovjetska tr-
govinska misija je že dospela v
London.

Ivan Majski, sovjetski po-
slanik, se je oglašil v uradu an-
gleškega zunanjega podministra
R. A. Butlerja. Predmet
razprave ni bil objavljen, toda
iz zanesljivih virov poročajo,
da sta govorila o politični si-
tuaciji na splošno. Napol u-
radna vest pravi, da se bodo tr-
govinska pogajanja pričela pri-
hodnji teden.

Odkar so Nemčija, Italija in
Japonska sklenile vojaško po-
godbo, se širijo govorice o utri-
ditvi vezi med sovjetsko Rusijo
in Anglijo. Slednja smatra
Rusijo za veliko "zunanjo silo",
ki bo igrala veliko vlogo v raz-
voju evropske situacije.

Nadaljnji nemški vlak se razbil

Jugoslavanski listi zamolčali vest o nesreči

Belgrad, 5. okt. — Druga že-
lezniška nesreča se je pripetila
v Jugoslaviji v zvezi s trans-
portacijo rumunskega olja v
Nemčijo, ko je brzovlak treščil
v vlak nemških oljnih vagonov.
Količja se je pripetila na pro-
gi med Belgradom in Nišem.
Več oseb je bilo ubitih in ranje-
nih v koliziji. Mnogo vagonov
je skočilo iz tira in se razbilo.

Jugoslavanske avtoritete še
niso zaključile preiskave nesre-
če, ki se je dogodila 28. septem-
bra, ko je nemški vlak, naložen
z rumunskim oljem, skočil iz ti-
ra med Zagrebom in Ljubljano.
Nemčija je takoj zahtevala pre-
iskavo.

Kakor ob prvi nesreči, tako
so tudi sedaj jugoslavanske av-
toritete prepovedale časopisom
objavo vesti o koliziji vlakov.

JUŽNOVZHODNE EVROPSKE DRŽA- VE VZNEMIRJENE

Bojazen pred novo ofen- zivo osišča

BOLGARIJA ODLI- KOVALA GOERINGA

Budimpešta, Ogrska, 5. okt. —
Zdaj, ko krožijo nemška letala
nad Rumunijo in se italijanska
armada zbira ob albansko-grški
meji, južnovzhodna Evropa pri-
čakuje novo ofenzivo osišča
Rim-Berlin. Vsa znamenja ka-
žejo, da prihaja nov nemško-
nacijski pritisk na ta del evrop-
skega kontinenta.

Balkanski politični krogi so
uverjeni, da sta Hitler in Mus-
solini na konferenci ob Bren-
nerskem prelazu razpravljala o
skupni kampanji v južnovzhod-
ni Evropi. Osišče bo najbrže
pritnilo na Grčijo in Turčijo,
naj prekličeta britske garanci-
je glede zaščite svoje neodvis-
nosti. Nekateri opazovalci so
prepričani, da bodo Ogrska,
Bolgarija, Rumunija in Jugo-
slavija povabljene, naj sklene-
jo vojaško zvezo z Italijo in
Nemčijo.

Nemška bojna letala, ki upri-
zarjajo izvidniške polete nad
rumunskim oljnim poljem, so
dokaz, da Rumunija je že pod
"zaščito" nacijske Nemčije.
Zdaj se širijo govorice v Sofiji,
glavnem mestu Bolgarije, o re-
organiziranju bolgarske vlade.
Ogrska nacijska stranka, ki se
ogreva za tesno zvezo z Nemč-
jo, je v zadnjih dneh dobila na
tisoče novih članov in njen vpliv
narašča.

Bolgarski kralj Boris je po-
klonil red Sv. Aleksandra mar-
šala Goeringu, nemškemu le-
talskemu ministru in Hitlerjevi
desni roki. Odlikovanje sta do-
bila tudi Joachim von Ribben-
trop in grof Galeazzo Ciano,
zunanja ministra Nemčije in
Italije.

Iz poročil iz vseh glavnih
mest balkanskih držav se oču-
tuje bojazen pred novo nemško-
italijansko ofenzivo v južno-
vzhodni Evropi. Mnogi napo-
vedujejo, da bo Balkan postal
tistišče možne ekspanzije evrop-
ske fronte.

Demilitarizacija Alandskih otokov

Finska naznanila dogovor z Rusijo

Helsinki, Finska, 5. okt. —
Finska vlada je naznanila skle-
nitev dogovora s sovjetsko Ru-
sijo glede demilitarizacije A-
landskih otokov v "interesu za-
ščite in miru na Baltiku." Ti
otoki ležijo med Finsko in Šved-
sko ob ustju Botniškega zaliva.
Komunikacije pravi, da bo Fin-
ska vzdrževala demilitarizacijo
in da otoki ne bodo služili obo-
roženim silam druge države. Mo-
skva bo imela svojega represen-
tanta na otokih. Dogovor dolo-
ča porušenje vseh vojaških ut-
trdb.

Naciji priznali napad na Irsko

Berlin, 5. okt. — Uradna ča-
sopisna agentura DNB poroča,
da je preiskava ugotovila, da
je nemško letalo metalo bombe
na Irsko pred nekaj dnevi.
Nemška vlada bo izrazila obža-
lovanje zaradi incidenta in pla-
čala Irski odškodnino. Tri ča-
kave so bile ubite v napadu. DNB
pravi, da je pilot nemškega
bombnika začel v vjharju in da
je mislil, da se nahaja nad An-
glijjo.

Domače vesti

Nesreča v rovu

Blaine, O. — Njk Glogovič,
tajnik društva 333 SNPJ, in
Steve Mesojedec sta se pred
dnevi ponesrečila pri delu v ro-
vu, ampak ne nevarno. Oba se
zdravita doma. Zelja je, da
kmalu okrevala. — Trije slo-
venski fantje Martin Skoda,
Charles Zupančič in William T.
Glogovič so šli prostovoljno k
vojakom. Zadnja dva sta člana
SNPJ.

Rešili tovariša smrti

Pueblo, Colo. — Pred nekaj
dnevi se je pri delu v žičarni
ponesrečil Steve Ogulin. Odr-
trgalo mu je prst na roki in
zlomilo nekaj reber — bi pa bil
zrezan na kos, da ni njegov
tovariš Jos. Merhar pravočasno
pograbil sekire in presekal ži-
co, ki je Ogulina ujela. S tem
mu je rešil življenje.

Nov grob v starem kraju

Windber, Pa. — Jennie Jordan
je prešla žalostno vest, da je
dvanajst letni sin pri Kastavu v Istri
umrl njen oče Frank Jordan v
starosti 83 let. Pokojnik je bil
nekoč v Ameriki in pri eksploziji
v plavžu v Bradocku, Pa.,
je bil leta 1902 težko poškodo-
van. Starejši naseljenci se ga
morda še spominjajo. V Ame-
riki zapuščila hčer, v starem kra-
ju pa sina in hčer.

Poročilo o smrti popravnega

La Salle, Ill. — V poročilu
iz Milwaukeeja, Wis., o smrti
Martina Zagorca je bila pomota:
Pokojnik ni bil rojen v St.
Jerneju, temveč v Ostružu v
fari St. Jerneja. Dalje je re-
čeno, da zapuščila ženo in sina.
V resnici zapuščila je ženo in tri
brate v Ameriki, dva pa v stari
domovini.

Clevelandske vesti

Cleveland. — Te dni se je
težko ponesrečil pri delu rojak
Tone Kužnik. Padel je iz višine
in nanj je padla lestva, ki
mu je prebila obe nogi. Odpe-
ljali so ga v bolnišnico.

Izpremema ruske- ga šolskega sistema

Komisar Likhačev odstavljen

Moskva, 5. okt. — Sovjetski
sistem proste in svobodne vzgo-
je je bil revidiran tako, da bo-
dijo morali dijaki v srednjih
šolah in na univerzah plačevati
šolnino. Vlada je naznanila, da
je bila izpremema odredjena iz
razloga znižanja državnih stro-
škov za vzdrževanje šol.

Solnina za dijake v srednjih
šolah je bila določena na 200
rubljev na leto, za onj na uni-
verzah pa na 500 rubljev.
Vrhovni sovjetski svet je od-
stavil I. A. Likhačeva, komi-
sarja industrijske strojev, na ob-
tožbo nesposobnosti, kršenja
regulacij in zanemarjenja dol-
žnosti. Za naslednika je bil ime-
novan V. A. Mališev, podnačelnik
sveta komisarjev.

Bundovci se vežbali za revolto

Washington, D. C., 5. okt. —
Richard Werner, član nacijske-
ga bunda, je pri zaslišanju pred
Diesovim odsekom, ki preiskuje
neameriške aktivnosti, priznal,
da so se on in drugi "šturmarji"
vežbali v orožju. Njih vo-
ditelj so jim vedno govorili, da
bo kmalu prišel dan za odprto
revolto, na katero se je treba
pripraviti. Voditelji so nagla-
šali, da je treba strmgolaviti a-
meriško vlado s silo in jo nado-
mestiti s tako, kakršno ima
Nemčija. Werner je tudi priz-
nal, da eno četrtno članov bun-
da in "šturmarjev" tvorijo ne-
državljanji.

NOVO Premeša- nje ANGLEŠKE VLADE SE OBETA

Liberalci niso zadovolj- ni z izpremembo

CHAMBERLAIN SEL V POKOJ

London, 5. okt. — Premešanje
Churchillovega kabineta, ki je
sledilo resignaciji bivšega pre-
mierja Chamberlaina, ni izzvalo
soglasnega odobravanja v jav-
nosti in časopisju. Chamber-
lain je izstopil kot predsednik
vladnega sveta, kar so laboriti
in levicarji pozdravili, dočim
liberalci naglašajo, da bi mora-
la dobiti pozicije v vladi Lloyd
George, premier v prvi svetovni
vojni, in Leslie Hore-Belisha,
bivši vojni minister. Konserv-
ativni tisk je zadovoljen z re-
organiziranjem vlade, liberalna
lista Star in Evening News pa
sta zavzela stališče, da bi mora-
li priti novi talenti v kabinet.

Evening News napoveduje
novo premešanje vlade, Star pa
priporoča, naj George in Hore-
Belisha postaneta člana kabine-
ta. Anglija bo potem imela vla-
do, ki bo lahko mobilizirala vse
sile za dosego zmage v tej vojni.

V Churchillovem vojnem ka-
binetu so trije novi člani — Er-
nest Bevin, delavski minister,
Kingsley Wood, finančni mini-
ster, in John Anderson. Slednji
je dobil Chamberlainovo pozicijo.
Anderson je bil notranji
minister. Na njegovo mesto je
bil imenovan laborit Herbert
Morrison, minister zalog.

Vstop Bevina v vojni kabinet
je priznanje njegovih sposob-
nosti. Njegova zasluga je ne-
oviran obrat vojnih industrij
kljub nemškim letalskim napa-
dom. On je s svojo taktiko pre-
prečil delavske nepravilne v krizi.

Chamberlain se je umaknil iz
političnega življenja. On je bil
vodja konservativne stranke, ki
kontrolira dve tretjini sedežev
v parlamentu. Odločitev glede
nasledstva bo padla prihodnji
teden. Ko je bil Chamberlain
na vladnem krmilu, se je trudi-
l, da pomiri Hitlerja in Mus-
solinija, toda vsi napori so se
izjalovili. Anglija je morala
iti v vojno proti Nemčiji in
Italiji.

Angleški inženir ugrabljen v Rumuniji

Bukarešta, Rumunija, 5. okt. —
Odnosači med Rumunijo in
Anglijo so se poslabšali zaradi
ugrabljenja Percyja Clarka,
angleškega inženirja. Prej je
bil ugrabljen A. Miller, direk-
tor angleške oljne družbe As-
tra-Romana. Angleški poslanik
je protestiral pri rumunski vladi
in obdolžil gardiste ugrablje-
nja. Rumunska policija je zad-
nji ponedeljek aretirala pet An-
gležev na obtožbo saboteže in
oviranja pošiljanja olja v Nem-
čijo.

Eksplodija razdejala kemično tovarno

Terre Haute, Ind., 5. okt. —
Eksplodija je porušila tukajšnjo
kemično tovarno Commercial
Solvents Corp. Eden delavec je
bil ubit in trije ranjeni. Fede-
ralne avtoritete so odredile pre-
iskavo vzroka eksplozije.

Letalska družba dobila vladno naročilo

Washington, D. C., 5. okt. —
Vojni department je dal Dou-
glas Aircraft Co., Santa Monica,
Cal., naročilo v vsoti \$141,320-
610. Tajnik Stimson ni hotel
povedati, koliko letal je naročil
pri kompaniji.

Amerika mora ko- operirati z osiščem!

Japonski premier svari ameriško vlado

Tokio, 5. okt. — Japonska je
naslovila ostro svarilo Ameriki,
zaeno pa je zapretila, da bodo
Združene države strte, če se bo-
do postavile po robu osišču Rim-
Berlin-Tokio. Grožnja je izre-
kel premier Fumimaro Konoe v
prvem intervjuju z reporterji
po sklenitvi vojaškega pakta
med Japonsko, Nemčijo in Ita-
lijo. On je naglasil, da mora
Amerika kooperirati z osiščem,
ki skuša postaviti nov svetovni
red.

"Pokazalo se je že, da Ame-
rika ne more ali pa neče razu-
meti pravih namenov Japonske,
Nemčije in Italije," je dejal
premier. "Ona smatra trozvezo
za svojo sovražnico, zato je iz-
ziva. Opozoriti jo moramo, da
bo izzivanje provociralo konflik-
t med njo in osiščem. Ali postane
Pacifik pozorišče krvavega
konflikta, zavisi od Amerike."

Premier je dalje rekel, da se
bo Japonska še nadalje trudila
za dosego sporazuma s sovjets-
ko Rusijo.

Šanghaj, 5. okt. — Evaku-
cija ameriških žensk in otrok iz
Šanghaja in kitajskih pokrajin
bo morda odredjena. Med Ame-
ricani prevladuje mnenje, da
je konflikt med Japonsko in A-
meriko zavzel resen značaj in
da je kolizija neizbežna.

Uprava Texas Oil Co. je že
svetovala svojim uradnikom in
uslužbencem, naj pošljejo svojo
ženit in otroke domov.

Rusija zalaga Nemčijo z dolarji

Vrednost nemških bondov poskočila

New York, 5. okt. — Nemške
dolarske obveznice so poskočile
v vrednosti, kar Wall Street
priljubljuje akciji sovjetske Ru-
sije. Doznava se, da je Rusija
poslala zlato v vrednosti \$11-
500,000 v San Francisco, kjer
je bilo zamenjeno za ameriške
dolarje. Tu pravijo, da je del
omenjene vsote dobila Nemčija.

Nemške finančne transakcije
z ameriškimi bankami se zdaj
vrše po poti preko Sibirijske.
Teh ne moreta motiti britska
cenzura in pomorska blokada,
pravijo v New Yorku. "To je
vzrok porasti vrednosti nemških
obveznic na newyorški borzi.

Znano je, da je nemška re-
zerva v dolarjih pičila. Ako ne
bi imela nemška vlada podpore
pri sovjatih, ne bi gena nemških
bondov poskočila. Tu trdijo, da
tudi Švica daje Nemčiji dolarje
v zameno za marke.

Vojaške čete ob siamski meji

Tokio, 5. okt. — Japonska ča-
sopisna agentura Domej poroča
o zbiranju čet ob meji Siam-
in Francoske Indokinje, kjer se
je pripetilo več krvavih inci-
dentov v zadnjih dneh. Doma-
činini bežijo iz obmejnih kra-
jev kot posledica napetosti. Po-
ročilo dostavlja, da francoska
letala uprizarjajo izvidniške po-
lete nad Siamom.

Francija bo izgnala bivšega ministra

Vichy, Francija, 5. okt. —
Jean Zay, bivši prosvetni mi-
nister, je bil degradiran kot vo-
jaški častnik in obsojen v iz-
gnanstvo za pet let na obtožbo,
da je dezertiral iz armade. Ob-
sodbo je izrekel vojaški tribu-
nal v Clermont-Ferrandu. Kraj,
kamor bo izgnan, ni omenjen.

OBSEDNO STANJE RAZGLAŠENO V DAKARJU

Mestna administracija odstavljena

VOJAŠKA POSADKA NA MALTI OJACANA

London, 5. okt. — Glavni stan
generala Charlesa de Gaulla,
načelnika francoskega odbora v
Londonu in voditelja vseh "svob-
odnih Francozov," je bil infor-
miran o oklicu obsednega stan-
ja v Dakarju, glavnem mestu
francoske Zpadne Afrike. Vo-
jaške čete so zastražile vse stra-
tegične pozicije, da preprečijo
revolto prebivalstva. Poročilo se
glasi, da se Nemci pripravljajo
na okupacijo Dakarja.

Pierre Boisson, governer Za-
padne Afrike, ki je odbil angle-
ški in De Gaulleov poskus glede
izkrcanja vojaštva v Dakarju,
je odstavil člane mestne admi-
nistracije, njegova policijska
sila pa je navallla na stanovanj-
ja priistašev generala De Gaulla,
da prepreči upor.

Admiraliteta poroča, da so se
sveže čete izkrcale na Malti, an-
gleškem otoku v Sredozemskem
morju, ki ga bombardirajo ita-
lijanski letalci. Angleške bo-
jne ladje, ki so plule proti Malti,
so bile napadene po italijanskih
letalcih, toda nobena bomba jih
ni zadela. Stiri italijanska le-
tala so bila sestreljena.

Kairo, Egipt, 5. okt. — Angle-
ški bombardirali so bombardirali
italijanske vojaške koncentraci-
je pri Buqbuqu in Maj Adagi v
Vzhodni Afriki. Dalje so na-
padi El Uak, Buno in Assab,
Eritreja. Tu objavljeno poro-
čilo pravi, da so bombe povzro-
čile ogromno škodo.

Rim, 5. okt. — Vrhovno po-
veljstvo poroča, da so italijan-
ske čete zasedle Matruh, britsko
vojaško bazo, kjer se odpira
pot proti Aleksandriji, Egipt.
Poveljstvo je priznalo, da so
angleški letalci bombardirali
italijanske vojaške koncentra-
cije.

Italijanska armada ob grški meji

Nove čete prihajajo v Albanijo

Atene, Grčija, 5. okt. — Ita-
lijanska armada 130,000 moč,
opremljena s tanki in artiljerijo,
je zavzela nove pozicije v bližini
grške meje, se glasi tu objavlje-
no uradno poročilo. Vojaško
gibanje iz Italije v Albanijo se
nadaljuje. Parniki dovažajo
nove čete dneвно.

"Podvzeti so že bili potrebni
koraki, da se Grčija zavaruje
pred presenečenjem," so izja-
vili uradni krogi. "Vsa zna-
menja kažejo, da se nekaj pri-
pravlja v Albaniji."

Grška vlada se bavi z načrti
glede evakuacije prebivalcev iz
obmejnih krajev. Omejne vo-
jaške straže so bile ojačane po
srditih napadih na Grčijo v ita-
lijanskem tisku.

Potres povzročil veliko škodo v čilskih provincah

Santiago, Čile, 5. okt. — Po-
tresni sunki, ki so zamajali se-
verne province, so povzročili o-
gromno škodo. Najbolj prizade-
to je mesto Iquique, kjer je bi-
lo na stotine hiš porušeni. Ko-
liko ljudi je bilo ubitih in ran-
jenih, še ni znano. Vojaške
čete, zdravniki in bolničarke so
bile poslone v prizadete pokra-
jine.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASNIK IN LISTINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORSKE JEDNOTE

Narodna in Zdravstvena Zveza (taven Chicago) in Kanada
\$2.00 na leto, \$5.00 na pol leta, \$1.00 na teden; na Chicago
in Cleveo \$1.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$1.00 per year, Chicago and Cleveo \$1.50 per year.
Foreign countries \$3.00 per year.

Čena oglaševanja po dogovoru.—Kopirni dopolnilni in samostojni
članki se ne vračajo. Kopirni literarni prispevki (zkratice, po-
sveti, drame, pesmi, itd.) se vračajo poštepisno le v skladu s
44 je priložni postojnik.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Članov na vsak letni stik s listom
PROSVETA
3557-59 So. Leavadae Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Detam v oklepaju na primer (October 31, 1940), poleg vsakega
listna na naravno pomeni, da vam je s tem detamom postala in-
formacija. Pomagajte jo pravilno, da se vam list ne ustavi.

Hipnotizirani ljudje

V Ameriki je menda več milijonov ljudi, ki so upijanjeni ali hipnotizirani po Hitlerjevih vojaških uspehih v zadnjih trinajstih mesecih.

Razume se, da ti ljudje niso nikdar imeli smisla za princip demokracije in vsekakor niso sposobni za vero v demokracijo. Dejstvo, da je Hitler mogel s takšno lahkoto pogaziti toliko demokratičnih držav v tako kratkem času, jih je tako prevzelo, da so postali slepi in gluhi za kakšno učinkovito obrambo.

Ker sem že tukaj, si mislim, stopim pa še na McIntire, ki je oddaljen 12 milj od tam. Ker bus tam ne vozi, mi je preskrbel vožnjo neki Hrvat-samostojnik, za kar mu lepa hvala. Po nevednosti pridem ravno v tajnikovo hišo. Njega ni bilo doma, a ga pokličem in kmalu pride. Malo se pogovorimo o članstvu in naročnikih. Bolj slabo izgleda zame, ker sem prepozen in so naročniki že ponovili. In čeprav se je tajnik slabo počutil—bil je prehlajen—je vseeno šel z mano po naselbini. Dobil sem štiri naročnike na Prosveto, dve stari, dve novi in eno na Cankarjev glasnik. Lepa hvala tajniku in družini za postrežbo in prenočišče. On mi je tudi preskrbel vožnjo nazaj na Homer City. Hvala tudi družini Božič za postrežbo in vožnjo, kakor tudi Jerneju Kosmaču iz Jeroma za vožnjo. Oni so bili v Homer Cityju in so še mene pobrali na poti proti domu.

To je bilo moje najdaljše potovanje do zdaj. Moje zdravje namreč zori, bolezen pa je stanovitna, zato sem tudi v več krajih prepozen za naročnino. Pa nič za to. Ob takih prilikah staknem pa kakšnega novega naročnika. Kot sem slišal od članov, ki delajo v različnih rovin v okraju Indiana, delajo vsak dan, prav tako tudi v okraju Cambria v večjih majnah. Najslabše je v okraju Somerset, kjer dela večina rogov dva do tri dni na teden. Sedaj se troštajo, da bodo prišla naročila za hišni premog.

Baroni premoaga in pogrebniki si pa lahko zavijajo rokave, ker je tukaj za vsakim gričem par takih majn. In tudi je že mrzlo. Ravno danes je bila v tej okolici velika slana in tudi led. Bolniki se tudi slabše počutijo v jesenskem in zimskem času. Za prej omenjene bo torej dobra kupčija do pomladi in še kakšen prefrigan lenuhar bo nekaj deležen od te kupčije.

Nato sem se podal k tajniku društva 290 SNPJ br. Skofu, ki je bil doma. Vprašam ga, če je škof, na kar pritrdi, jaz pa pravim, da sem papež. Vaseo sva se dobro pogovorila. Pravi mi, naj le obiščem njegove člane in naročnike. Sicer bi šel tudi on rad z mano, toda mora na nočni ših t v majno, ki tam delajo vsak dan. Grem malo okrog in dobim dve celeletni naročnici. Lepa hvala dotičnim. Ker sem že tukaj, si mislim, stopim pa še na McIntire, ki je oddaljen 12 milj od tam. Ker bus tam ne vozi, mi je preskrbel vožnjo neki Hrvat-samostojnik, za kar mu lepa hvala. Po nevednosti pridem ravno v tajnikovo hišo. Njega ni bilo doma, a ga pokličem in kmalu pride. Malo se pogovorimo o članstvu in naročnikih. Bolj slabo izgleda zame, ker sem prepozen in so naročniki že ponovili. In čeprav se je tajnik slabo počutil—bil je prehlajen—je vseeno šel z mano po naselbini. Dobil sem štiri naročnike na Prosveto, dve stari, dve novi in eno na Cankarjev glasnik. Lepa hvala tajniku in družini za postrežbo in prenočišče. On mi je tudi preskrbel vožnjo nazaj na Homer City. Hvala tudi družini Božič za postrežbo in vožnjo, kakor tudi Jerneju Kosmaču iz Jeroma za vožnjo. Oni so bili v Homer Cityju in so še mene pobrali na poti proti domu.

Glasovi iz naselbin

Poročilo zastopnika

Tire Hill, Pa. — Kakor po navadi, sem se zadnji teden zopet podal na pot. Šel sem v Homer City, Indiana County. Najprvo sem obiskal mojega prijatelja Joeva Deklevo, s katerim se poznava še iz starega kraja. On je invalid. Ze pred osmimi leti je izgubil nogo in ni za nobeno delo, tudi ne za hojo ne za ples, vriskal in pel bi pa še, ker je korajžen, ampak se ne izplača zastonj. Preživlja se od borne državne podpore.

Tak je danes ta gnili kompanijski sistem. Človeka oropá, dokler je mlád in zdrav in mu dela velike profite, ko mu požre zdravje in del telesa, pa mora lakati-miloščine pri državi, da preživi sebe in družino. Joe je bil veseljak in priden delavec pred ponesrečbo. Doma je od Prema, "ki nič nema"—ima družino, ki šteje osem članov. Hvala mu in njegovi družini za postrežbo in prenočišče.

Nato sem se podal k tajniku društva 290 SNPJ br. Skofu, ki je bil doma. Vprašam ga, če je škof, na kar pritrdi, jaz pa pravim, da sem papež. Vaseo sva se dobro pogovorila. Pravi mi, naj le obiščem njegove člane in naročnike. Sicer bi šel tudi on rad z mano, toda mora na nočni ših t v majno, ki tam delajo vsak dan. Grem malo okrog in dobim dve celeletni naročnici. Lepa hvala dotičnim.

Ker sem že tukaj, si mislim, stopim pa še na McIntire, ki je oddaljen 12 milj od tam. Ker bus tam ne vozi, mi je preskrbel vožnjo neki Hrvat-samostojnik, za kar mu lepa hvala. Po nevednosti pridem ravno v tajnikovo hišo. Njega ni bilo doma, a ga pokličem in kmalu pride. Malo se pogovorimo o članstvu in naročnikih. Bolj slabo izgleda zame, ker sem prepozen in so naročniki že ponovili. In čeprav se je tajnik slabo počutil—bil je prehlajen—je vseeno šel z mano po naselbini. Dobil sem štiri naročnike na Prosveto, dve stari, dve novi in eno na Cankarjev glasnik. Lepa hvala tajniku in družini za postrežbo in prenočišče. On mi je tudi preskrbel vožnjo nazaj na Homer City. Hvala tudi družini Božič za postrežbo in vožnjo, kakor tudi Jerneju Kosmaču iz Jeroma za vožnjo. Oni so bili v Homer Cityju in so še mene pobrali na poti proti domu.

To je bilo moje najdaljše potovanje do zdaj. Moje zdravje namreč zori, bolezen pa je stanovitna, zato sem tudi v več krajih prepozen za naročnino. Pa nič za to. Ob takih prilikah staknem pa kakšnega novega naročnika. Kot sem slišal od članov, ki delajo v različnih rovin v okraju Indiana, delajo vsak dan, prav tako tudi v okraju Cambria v večjih majnah. Najslabše je v okraju Somerset, kjer dela večina rogov dva do tri dni na teden. Sedaj se troštajo, da bodo prišla naročila za hišni premog.

Baroni premoaga in pogrebniki si pa lahko zavijajo rokave, ker je tukaj za vsakim gričem par takih majn. In tudi je že mrzlo. Ravno danes je bila v tej okolici velika slana in tudi led. Bolniki se tudi slabše počutijo v jesenskem in zimskem času. Za prej omenjene bo torej dobra kupčija do pomladi in še kakšen prefrigan lenuhar bo nekaj deležen od te kupčije.

Nato sem se podal k tajniku društva 290 SNPJ br. Skofu, ki je bil doma. Vprašam ga, če je škof, na kar pritrdi, jaz pa pravim, da sem papež. Vaseo sva se dobro pogovorila. Pravi mi, naj le obiščem njegove člane in naročnike. Sicer bi šel tudi on rad z mano, toda mora na nočni ših t v majno, ki tam delajo vsak dan. Grem malo okrog in dobim dve celeletni naročnici. Lepa hvala dotičnim.

Ker sem že tukaj, si mislim, stopim pa še na McIntire, ki je oddaljen 12 milj od tam. Ker bus tam ne vozi, mi je preskrbel vožnjo neki Hrvat-samostojnik, za kar mu lepa hvala. Po nevednosti pridem ravno v tajnikovo hišo. Njega ni bilo doma, a ga pokličem in kmalu pride. Malo se pogovorimo o članstvu in naročnikih. Bolj slabo izgleda zame, ker sem prepozen in so naročniki že ponovili. In čeprav se je tajnik slabo počutil—bil je prehlajen—je vseeno šel z mano po naselbini. Dobil sem štiri naročnike na Prosveto, dve stari, dve novi in eno na Cankarjev glasnik. Lepa hvala tajniku in družini za postrežbo in prenočišče. On mi je tudi preskrbel vožnjo nazaj na Homer City. Hvala tudi družini Božič za postrežbo in vožnjo, kakor tudi Jerneju Kosmaču iz Jeroma za vožnjo. Oni so bili v Homer Cityju in so še mene pobrali na poti proti domu.

Delo se izboljšalo

Everson, Pa. — V tej okolici, v okraju Fayette in Westmoreland, se sedaj dela v premogovnikih s polno paro noč in dan. Delo je dobilo v okoliških rovinh tudi veliko nas takih, ki smo stari okrog 60 let, da vsaj nekaj zaslužimo za vsakdanji kruh. In to je glavno za družinskega očeta, ki mora ob koncu vsakega meseca poseči v mošnjček, da plača to in ono. Vprašanje je, če je kaj ven vzeti.

Andrej Godec, 117.

Uredniška pripomba: Vašega spisa o doživljajih nismo prejeli in vsled tega ga tudi ne moremo priobčiti. Očividno se je izgubil na pošti.

Lov na kaline in drugo

West Frankfort, Ill. — Dne 26. septembra je Dwight H. Green, republikanski kandidat za gubernerja v Illinoisu, obiskal tukajšnje rudarje. Šel je osebo v rov Orient No. 2 prav do kopa, kjer rudarji s stroji nakladajo premog. Na glavi je imel železno kapo, kakršne nosijo tukajšnji rudarji. "Stiskal jim je roke in objubljal, ako bo on izvoljen za gubernerja, bo že toliko poskrbel, da se v majnah ne bodo več take nesreče dogajale in da bodo rudarji imeli vso protekcijo od njegove strani, ker bo enorsiral državni zakon za njih protekcijo."

Ako bi se kompanije bale Greenovih obljub, ki jih daje rudarjem, bi ga bossi gotovo ne pustili v majno, kjer je rudarje nagovarjal, naj glasujejo zanj. Dwight H. Green je na kompanijski strani, rudarje pa ne nabljufal, da bodo glasovali zanj. Rudarji v resnici potrebujejo zaščitnika, ampak z republikanske strani ne bo protekcije kakor je tudi nimajo z-demokratske strani.

Pred 25 ali 30 leti ni bilo rudarjem potrebno apelirati na vlado za protekcijo, ker je bila uni-ja dovolj močna in agresivna, da so prisilili kompanije, da so poskrbele, da se v majnah ni pripetilo toliko nesreč kakor danes. John L. Lewis pa je dovolil operatorjem, da so uvedli priganjaštvo, kar je vzrok, da je toliko nesreč. No, bo Green, republikanec, dal rudarjem zaščito. Kompanije ga dobro poznajo in vedo, kdo jim je nevaren in kdo ne in katero osebo lahko spuste v majno in katero ne.

Ko je bila pred dvema ali tremi leti tukaj rms. Roosevelta in bi si bila rada ogledala majno Orient No. 2, da vidi, v kakšnem položaju delajo rudarji — zunaj je rov zelo moderno urejen — jo je superintendent pregovoril in ji odklonil vstop v majno. Bossi so pa Greenu vs. razkazali v rovu, mrs. Roosevelt pa je bil vstop zabranjen.

Rudarji bodo gotovo volili Greena, kar se je že pokazalo, ko je govoril v tukajšnji občinski srednji šoli. V avditorij se šole gre lahko 4000 oseb. Kot sem v lokalnem listu čital, je bil avditorij natrpan s poslušalci. Ko bi bil Norman Thomas govoril, bi ga šel tudi jaz poslušat.

Naj povem tudi tole. Ko je Norman Thomas, socialistični kandidat za predsednika, leta 1932 imel kampanjski shod v West Frankfortu, je govoril v litvinski dvorani. Dva tedna pozneje je pastor neke tukajšnje cerkve nahrulil svoje vernike, da je tista dvorana, v kateri je govoril Thomas, s hudičem obsedena in da jo je treba uničiti. Po-

noči so jo res zažgali in zgorela je do tal. Oblasti se niso brigale za požigalce. Ako bi bil govoril republikanec ali demokrat, bi bilo vse okey, le socialist je tako pregrešen.

Bliza se november. Vsaok za-veden delavec bi moral glasovati za socialistične kandidate, ker drugača izboda za delavce ni kot socializem. Čitam dopise in Gardnerove članke. Nekateri dopisniki se strinjajo s konskripcijo ali prisilno vojaško službo. Garden pa je proti. Z njim se popolnoma strinjam. Anton Garden je, kaj piše in kaj lahko ogromna militaristična mašina prinese Zdrženim državam. S pomočjo te militaristične mašine bodo lahko strel demokracije in posadili na stol diktatorja. V bodoče se bodo še marsikomu oči odprle, toda bo najbrže prepozno.

Iz urada WPA sem prejel vprašalno formo, da jo izpolnim, kar sem takoj napravil in poslal nazaj uradu. Potem sem dobil odgovor: "Your occupational record indicates that you may be qualified for training in a job important to those industries engaged in National Defense work." Ali to pomeni kaj drugega, kot da se Amerika pripravlja na vojno? Vse delavce WPA, ki so fizično sposobni za delo, bodo skušali uposliti vse povsod, kjer se producira za "narodno obrambo."

V West Frankfortu in okolici je taka suša, da je ljudje ne pomnijo že 50 let. Mnogo vodnjakov se je posušilo že v avgustu. Od aprila smo dobili dvakrat je malo dežja, da se je prah zmočil. V vrtovih nimamo nobene zelenjave in je treba vse kupiti. Tukaj sta se civilno poročila Jesse Carello in Sophie Strudel, hči Marije Strudel, obe članici društva 313 SNPJ. Mlademu paru želimo obilo sreče! Jerry Zortz, 313.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Dne 30. sept. so lokalni listi prinesli vest na prvi strani z velikim naslovom, da prično 1. oktobra obratovati trije veliki rovi kanadske Rail & River Coal Co. Eden je že zaprt 25 mesecev, dva pa nad leto dni. V enega bodo instalirali nove moderne stroje, to je, ga mehanizirali, druga dva pa bosta obratovala po stari metodi.

V teh rovinh je bilo uposlenih veliko članov SNPJ. Dva se nahajata v okolici Bellaira, kjer je sedež društva 258, tretji pa blizu Neffsa, kjer je sedež društva 4. Kot mi poročajo, je zdravniška preiskava zelo stroga in bómenda morala poseči vmes unija, ako bo kaj pomagalo.

Par dni prej pa je državni rudniški inšpektor zaprl rov Gaylord v tej okolici radi vsečnega skalojva nad vsem glavnem rudniškem tiru (entrvi). Ker je rov star in bil v popravila, kot jih zahteva državni nadzornik, stala \$50,000; kot računna kompanija, ki je majhna, se je odročila, da rov zapre in pobere iz njega vse stroje in trčnice, češ da se ji ne izplača ugoditi zahtevi. Tisti rov je res staro nevaren in je čudno, da jih ni več potolklo. Jaz sem v njem že parkiral delal in je bilo že takrat človeka kar groza, ko si se peljal po njem. Tam dela tudi nekaj članov našega društva 13 SNPJ.

V pondeljek, 30. septembra, pa je bil pogreb dveh premoagarjev, ki sta bila ubita od kamna v rovu na Blajnu. Ni ubilo obeh nenkrat, pač pa vsakega zaporedoma v dveh nočeh, tretjega pa je precej pobilo. In to vse v par dneh. Ta rov je v naši sredini. Vanj so uvedli in še uvajajo nove nakladalne stroje in je rov zelo nevaren. Sploh ni bilo, še nikdar laisati, da bi imeli v tem rovu dobre varnostne naprave. V njem dela dosti naših članov društva 13 in društva 333.

V sredo, 24. septembra, je bila nagloma odpeljana v bolnišnico na operacijo Rose Trytko, članica našega društva. Kot poroča njen brat, ji gre zdravje na bolje. Ona je še mlada in kot pravi brat, se šteje srečna, da je članica SNPJ. Takih prilik je dosti. In ker je v teku kampanja, se potrudimo, da pridobimo čim več novih članov. Razložimo jim koristi, katerih so deležni člani naše jednote. Joseph Snoy, 13.

Najzanimivejše dnevene delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

"Palaca podnebij"

Skupina ameriških zdravnikov in tehnikov gradi v New Yorku "palaco podnebij". V tej palači naj bi tekli zdravilni vrelci vseh imenitnih kopališč sveta in ljudje naj bi v njej dihali po lastni izbiri ozračja vseh pasov zemlje. Velemešan naj bi imel možnost, da bi za nekoliko ur živel v zraku, ki bi se s njegovemu zdravju najbolj prilagal. Za dolar mu bo na razpolago višinski zrak ali višinsko sonce, ali pa tudi zrak, kakršen je ob morju.

Palaca podnebij je podobna velikanski okrogli razstavni dvorani in bo veljala 6 milijonov dolarjev. Obiskovalcu bo lahko tudi pozimi dajala polnovredno, čeprav umetno nadomestilo za poletje. Plošča ob yhodu mu bo sporočala, katerih zračnih in vodnih zdravilnih viščin je tu lahko deležen. Posebne žarnice bodo izžarevale umetno sončno svetlobo, ki bi ustrezala naravnim sončni svetlobi v določenih podnebjih. Obiskovalci si bodo lahko privoščili obsevanje z ultravijoličastimi ali Roentgenovimi žarki. Posebno sestavljene vrste zraka bodo proizvajali iz ogromnih jeklenih steklenic s posebnimi stroji, ki jih obiskovalci ne bodo videli.

Graditelji si obetajo od svoje zdravilne palače velike uspehe, posebno v tem času, ko je Američanom obiskovanje znamenitih evropskih zdravilišč in kopališč nemogoče. Sestavljajo tudi konsorcij, ki naj bi podobne palače gradil v vseh ameriških velemeštih.

Zračna vojna je zelo draga

Angleški strokovnjak major Ericson je mnenja, da so izgube v zračni vojni vsak mesec stoodstotne; to se pravi, država, ki hoče imeti 4000 letal, mora vsak mesec napraviti toliko novih. Dobro lovsko letalo stane povprečno dva milijona din, moderno izvidniško letalo pa tri milijone din. Povprečni bombnik stanejo pet do šest milijonov din, letéče trdnjave, kakor jih izdelujejo v USA, pa 10 milijonov din.

Anglija je imela lani za vzdrževanje letalstva v proračunu vsoto 50 milijard din. O tega je uporabila za nabavo novih letal 20 milijard. Letošnji proračun je trikrat večji od lanskega.

Se občutnejša je uporaba bencina. — Lovsko letalo porabi za 1 km leta 1 kg bencina, bombnik 2 kg na 1 km. Za zračni napad 100 bombnikov, ki prelete 500 km, je tedaj že treba 100 ton bencina.

Dragoceno za letalstvo je izvežbano osebje. Za 400 letal stanejo pogonski material, bombe, strojnice, topovi in izvežbanost pilotov tudi 7 in pol milijarde din na mesec. Letala se lahko stalno obnavljajo in dobavljajo nova, pa tako lahko nadoknaditi izgube izvežbanih pilotov.

Problem demokracije in vojne

V "Daily Telegraphu" piše angleški poslanec Nicolson o dveh ideologijah, ki sta se spopadli v tej vojni ter pravi o demokratskem sistemu: "V totalitarnem režimu je lahko ena sama oseba iniciator, kadar je treba popraviti lastno pogreško. Pri demokracijah se vladki greši, lahko vedno izpremeni, brez da bi omajalo zaupanje naroda. Diktatorski režim, so kot izdelan stroj, demokratski pa živ organizem. Stroj je v polnem pogonu, dokler se njem kaj ne pokvari, kar se ne da popraviti. Živ organizem sam popravlja nedostatke. Da lo organizma pa je počasneje od strojev, lahko se pa obnavlja, dočim obleži pokvarjen stroj kakor brezmočen avtomobil kraj poto. Demokracije so pa v sedanjem času prisiljene, da marsikaj nauče od diktatorskih držav, vendar tako, da ohranijo svoje sestavine živega organizma. Ta problem je bil uspešno rešen 1918. Treba je počakati, če bodo demokracije je tudi v tej vojni rešile problem, od katerega zavisi, komu bo pripadla zmaga v tej vojni."

Kdaj je ženska najzanimivejša

To vprašanje je zastavilo svojim čitateljem uredništvo nekega ameriškega dnevnika. Po odgovorih se vidi, da so se ideali zelo izpremenili. Ideal lepe ženske naših dedov je bil pri 20 letih. Zdaj smo se približali Balzacovi lepoti, ki je smatral žensko pri 30 letih za najlepšo. Menimo, da so žene pri 35 letih najzanimivejše, ker so šele tedaj v vsakem pogledu dorasle, v najlepšem cvetu svoje dobe. To ko je odgovorilo tudi 80,000 čitateljev. V tisoč oseb je smatralo za najlepši tip ženske starosti 24 let, 876 čitateljev je dalo prednost 18 letnim mladenkam.

Pred dvajsetimi leti

(iz Prosvete, 7. oktobra 1920)
Domače vesti. Rojaki so se hitro odzvali na apelu za pomoč Johnu Kočevarju v Coloradu glede nove obravnave.
Delavske vesti. V New Yorku je 8000 v stavki meščencev ulične železnice še vedno v stavki.
Iz inozemstva. Važne volitve za ustavo v no skupščino v Jugoslaviji so bile razpisane.
Sovjetska Rusija. Poljski in ruski zastopniki se še niso zedinili za premirje.

Novice iz starega kraja

Slovenije

VELIKA LETALSKA NESREČA

Smrt mrtvih, med njimi mlada ljubljanka
Ljubljana, 24. avg. — Velika nesreča se je zgodila pred dvema letoma, ko je potniško letalo ljubljanske prometne družbe letelo na letovišču v Zagrebu. Na letovišču je ostalo na poletu ob skrajnem vrhu gore Velebit in se razpadlo. Devet potnikov, pilot in radiooperator, skupaj enajst otrok je izgubilo življenje.

Med ubitimi potniki je tudi mladenka Vita Otoničar, mlada ljubljanka iz Ljubljane, ki je bila na poti v Črnomlju v Beli Krajini. Ostale žrtve so Hrvatje in francoski diplomati.

(Dr. Jakob Zupan, član gl. gosposlovne sekcije SNPJ, je predložil uredništvu Prosvete, da se ponesrečena Vita Otoničar izloči iz seznama žrtv. Citata je Prosveto in Mladinski list, da ameriške poštne znamke iz leta 1923, ki so prikazivale avtorojo Alico, s katero se je seznanila pred dvema letoma, ko je bila Zupan in Alica na obisku v Parizu domovini.)

PREISKAVA ZARADI IZSTRUPLJENJA

Kaj je prišel otrok do stekleničke s strupom
Hotič, 15. julija.
Porotali smo že o nesreči, ki se je zgodila v Klamfarjevo družino v Ljubljani. V tem letu stari sinček Herman je našel stekleničko in se je odločil, da jo razpakuje. Potem pa je v domnevi, da je bombonček, vtaknil v usta. Trešček se je zrušil čez glavo na tla: v steklenički je bil hud strup za otrokove lise. Se preden so klicali zdravnika, je bil otrok že mrtev.

Sodno-zdravstvena komisija
Lilije je raztelesila trupelce zvezno žolčnega bakterioloznega zavodu v Ljubljani.

Komisija je tudi zaslišala očeta in ostale Klamfarjeve domače, ki so pojasnili, kako je prišlo do nesrečnega dogodka. Klamfarji so imeli usodnega dne očiščeno v domačem dvorišču. Priljubljeni so v skedenj seno. Očiščeni staršev je kobacal mali Herman. Na dvorišču v bližini, ki je prikljen na verigi, je bil Herman stekleničko. Na tla je vrtil v rokah nekega, kaj naj bi pomenila. Načeloma je gledal neobičajno očeta Hermanovo očiščeno žolč. Iz previdnosti jo je prinesel v stran. Da bi kasneje koga prizadel, kaj ta steklenička pomeni in kako je prišla na njihovo dvorišče. Da je v njej hud strup, ni niti sanjalo.

Medtem je stopil oče v hišo in prinesel zate Hermanček. Vsi so se pritožili, da je Hermanček pritekel k sinku, ki je vrtil v silnih bolečinah na tla. V zli slutnji je priskočil Herman in zapazil, da je Hermanček z zobmi ostanke razpadle stekleničke, ki je bil še vedno prazen. Pantiček je, kakor vse kakega, spet po igrački, jo vtaknil v usta in pregriznil. Iz pilule se je razlil stopen napoj in Herman ni bilo več pomoči.

Eden izmed sosedov je stekel na pošto in vzel v roke sodno-zdravstveno komisijo. Najprej je bil v steklenički, ki ga polagajo lovcem, pa tudi podivjanim otrokom, ki se potepajo po lovskih potih in preganjajo divjad. Komisar je vzel v roke sodno-zdravstveno komisijo. Komisar je vzel v roke sodno-zdravstveno komisijo. Komisar je vzel v roke sodno-zdravstveno komisijo.

Klamfarjevo dvorišče. Morda je kdo hotel ugonobiti Klamfarjevega psa. Verjetna pa je tudi taka razlaga: Ševerkarjevi imajo travnik ob Savi, s katerega so prav tiste dni spravili posušeno seno domov. Značito je še od zime ostala za Savo steklena pilula s cianinom, ki jo je kak lovec vrget kot vabo za lisico. Klo-basa je razpadla, cevka pa je ostala v travi in so jo zdaj s senom vred spravili. Klamfarjevi nevede s seboj in jo ob zmetavanju sena padla pred Hermana.

Nad Zagorjem se je utrgal oblak
Zagorje, 16. julija. — Neviht letos ni ne konca ne kraja, toda takšne vremenske katastrofe, ki nas je zadela danes med 16. in 17. uro, že dolgo vrsto let ne pomnimo. Ob omenjenem času so se pripodili nad Zagorje in okolico temni oblaki in nastala je ploha, da je dobesedno lilo kakor iz škafa. V nekaj minutah se je vse Zagorje spremenilo v jezero, v katerem so plaval pohištvo, deske, razdrte brvi in drugi predmeti. Celo živino je odnašala deroča voda.

Voda je narasla tako naglo, da ljudje niso mogli niti misliti na reševanje, kajti navajeni na stalne nevihte niso pričakovali tako nenadne katastrofe. Voda, ki je vdrila v hiše, je prevračala pohištvo in naraščala tako hitro, da je marsikje segla ljudem do prsi. V nekaterih nižje stojiščih hišah so se morali ljudje rešiti na podstrešja. Kakšna je škoda, se ne da preceniti niti približno. Med ploho je padala tudi toča. Nedvomno se je moral prav nad nami utrgati oblak, kajti sicer ni mogoče, da bi v kratkem času nastala tako silna poveljenj. Deroča voda je gotovo uničila vso rast na polju, tako da kmetje ne bodo imeli še tisto malo pridelka, ki ga nam je obetal letošnje neugodno leto.

ORKAN NAD SAVINJSKO DOLINO

Celje, 16. julija. — Danes so se zgrnili nad spodnjo Savinjsko dolino črni oblaki. Na dolino je legel mrak, ki so ga razsvetljevali nešteti bliški. Med močnim dežjem in grmenjem se je na širokem predelu od Griž do Petrovč in Arje vasi do Levca in vse do Medloga pri Celju vsula kakor oreh debela toča, ki je v nekaj minutah povzročila strahovito opustošenje.

Toča je oklestila ves hmelj, uničila poljske pridelke, sadno dreve in vrtove. Obetala se je dobra letina hmelja, žita, krompirja, fižola, a zdaj je vse uničeno. Ponekod je toča pobila perutnino in ptice, ki so obležale vse šipe. Najhujše so opustošeni kraji Petrovč, Griže in Kasaze. Mestnemu zavetišču v Medlogu pri Celju je toča uničila vse pridelke, pobila nekaj perutnine in zdrobila mnogo šip na poslopjih in toplih gredah. Tudi okolica mestnega zavetišča je zelo prizadeta.

V Celje je okrog 14.30 prihrumel praveci orkan, obenem pa je začela med silnim grmenjem in dežjem padati kakor oreh debela toča, ki pa k sreči ni bila gosta. Kljub temu je v mestu razbila mnogo šip na oknih in izlozbaht ter pobila precej opeke na strehah. Od Medloga je za-

vila glavna nevihta proti Lokrovcu, kjer je toča prav tako uničila skoraj vse pridelke, od tod pa proti Vojniku. Vojnik sam ni močno prizadet, pač pa je toča hudo opustošila vojniško okolico. Toča je povzročila milijonsko škodo.

Kmetje so obupano vili roke in jokali kakor otroci. Prebivalstvo je docela zbegano in je potrebna takojšnja in izdatna pomoč. Ob 17. je obiskala celjsko kotlino spet nevihta s močnim naliveom in treskanjem, ki pa ni povzročila večje škode.

Celje, 16. julija. — V okolici Zalca so našli komade toče, ki so tehtali do 30 dkg. Toča je opustošila tudi Babno in Lopato pri Celju. Vihar je v Celju izruval veliko lipo pred cerkvijo na Hribu sv. Jožefa in več dreves pred pravoslavno cerkvijo sv. Save ter lomil dreve v mestnem parku. Tudi v Savinjski dolini je povzročil vihar veliko škodo na drevju.

TATVINA V DAJ-DAMU POJASNJENA

Ljubljana, 16. julija. — Pred dobrimi 14 dnevi je bila v središču mesta izvršena drzna tatvina, ki je izprva kazala, da bo ostala nepojasnjena in je dajala pobude za vsakovrstna uganjanja.

V torek, dne 2. julija, dopoldne, je ga. Just Osetova, solastnica avtomatičnega bifeja Daj-Dama, pripravila večjo vsoto denarja, da poravnata neki račun. Denar — bilo je 16.000 din v bankovcih — je za trenutek pustila na mizi v svoji pisarnici, ki se nahaja v kletnih prostorih pod lokalom. Ko je za trenutek stopila iz pisarne in se takoj nato vrnila, je na svoje presenečenje opazila, da je kupček bankovcev izginil brez sledu. V Daj-Damu je od jutra do večera izredno živahen promet, a čeprav običajni gostje po navadi ne zaidejo v prostore v suterenu, je tudi tam razmeroma živahen vrvež, ker se razen uslužbenega osebja oglašajo kdaj pa kdaj tudi razni ljudje po opravkih. O tatvini je bila takoj obveščena policija, a preiskava je bila izredno težavna, ker nihče v kritičnem času ni opazil v bližini pisarne kakega sumljivega človeka.

Te dni pa je policija postala pozorna na neko mlajšo delavsko ženo z vzhodne periferije Ljubljane, pri kateri so ljudje opazili zadnji čas večje denarne zneske kakor po navadi. Organi kriminalnega oddelka so se približevali zanimali za stvar, in ko so žensko vprašali, kako in in kaj, je kmalu priznala tatvino. Prišla je v Daj-Dam, da bi go. Osetovo povprašala, ali ima njena hčerka, za katero je bila že svoj čas prosila, kaj upanja, da bi bila sprejeta v službo v Daj-Dam. Ko je vstopila v pisarno, je videla, da ni nikogar blizu, na mizi pa je uzrla kupček bankovcev. Brez pomislanja je vzel denar in izginila, ne da bi jo bil kdo opazil. Ko so jo aretirali, so našli pri nji še nad polovico ukradene vsote.

Japonci morajo doprinašati žrtve

Tokio, 3. okt. — Kiči Gunji, bivši japonski konzul v Honolulou, piše v listu Youmiru, da so Japonci na Havajskem otočju pripravljali doprinašati žrtve v dobi velike napetosti med Ameriko in Japonsko generacijo na Havajih, ki se noče odpovedati japonskemu državljanstvu. Mnogi Japonci sploh ne morejo dobiti dela.

Delavci, ki so dobili delo v sadjedelnici v Philadelphiji, so rešili stanovanjski problem. Nastanili so se v "trailerjih."

Največji proračun Jugoslavije

"Radničke Novine" pišejo: Jasnost je najplemenitejše svojstvo človeka. Ali prava redčita, kadar se danes pojavlja v izjavah odgovornih državnikov. Vsekakor pa izjava našega ministra financ o novem proračunu predstavlja redkost svoje vrste.

Posluhujoč se v obilni meri 103 in 116 ustave je predpisana nova serija dvanajstin. Z njimi smo dobili celotni letošnji proračun. Edinstvo njegovo se vidi tudi v tem, ker bo napravljen zaključni račun za celo leto.

Toda, vse to ni najvažnejše. Velikega pomena je, ugotoviti iz kakšnih razlogov ima dr. Šutej prav s svojim optimizmom.

Ravnotežje proračuna
Letošnji proračun je uravnotežen. To se pravi, da so predvideni prejemki popolnoma zadostni, da pokrijejo vse izdatke. Tako se je doseglo nekaj, kar v sedanjih Evropi ni običaj. Minister financ je torej lahko zadovoljen.

Med tem pa zvišanje uradniških plač ni navedeno v proračunu. Finančni efekt teh zvišanj bo znašal 700 milijonov dinarjev. Ne govori niti o tem, če bi nastala potreba, da se pred potekom proračuna zvišajo draginske doklade. To pomeni, da se bo vsekakor potrošila cela vsota. Ali če se ta izdatek vnese med izdatke, se dobi za 700 milijonov dinarjev več izdatkov kakor prejemkov. Ravnotežja tedaj ni več. Tega se je zavedal tudi g. dr. Šutej, ko je to zvišanje izločil iz proračuna. Torej, naš proračun dejansko ni uravnotežen.

Mogoči prihranki

Stavljajo se nade na varčevanje. Prispjuje se velik pomen naredbi, da se določeni krediti za materialne izdatke morejo potrošiti le do 80 odst. Za ostanek pa se počaka na pristonek ministra financ.

Tako pravi finančni zakon.

Treba se je pa ozreti tudi na stvarna dejstva. Zvišanje proračuna v primeri s prejšnjim letom znaša 2 milijardi in 380 milijonov dinarjev. Tu, dalje, je treba pristeti tudi proračun banovine Hrvaške, ki ga prej ni bilo. Ker ta znaša 1 milijardo 458 milijonov dinarjev pomeni, da se je proračun skupno povečal za 3 milijarde 838 milijonov dinarjev. Če se odštejejo izdatki prejšnje Savske in Primorske banovine v znesku 300 milijonov dinarjev, tedaj se pokaže čisto zvišanje v znesku 3588 milijonov dinarjev! Pod takimi pogoji je računanje z varčevanjem kompleten

nezmysel. Nikakrni ukrepi, razen enostavno črtanje celih proračunskih pozicij (do česar gotovo ne pride), ne morejo izenačiti večjih potreb.

Viri prejemkov

Mi pišemo o tem, ker ne verujemo, da bi se viri dohodkov povečali v tem letu v primeri s prejšnjim. Če se zavrne pretirani optimizem dr. Šuteja, ostajata dve dejstvi. Prvo je, da se s sedanjim davčnim sistemom ne more več izterjati niti kršena para od preganjanega davčnega obveznika. Ne dvomimo, da bi se v skrajnem primeru doseglo 1 odst. Sicer smo pa prepričani, da ostane vse pri starem.

In drugo dejstvo je gospodarski razvoj. Prejšnje proračunsko leto je bilo relativno normalno. Posli so se razvijali v glavnem brez motenj. Vojne priprave v Evropi so napravile svoje. Gospodarstvo je oživelo. Vsekakor je bilo v boljšem položaju, kakor je danes. Blago se je moglo izvažati neovirano. Ritem gospodarskega življenja je bil kolikor-toliko normaliziran.

Sedaj je situacija povsem drugačna. Velikih naporov je treba za vasko topo surovini za našo industrijo. Brodogradnje počiva bolj in bolj. Tekstilna industrija omejuje svojo produkcijo na minimum. Cementna industrija zapira tovarne. Stavbinska delavnost se naglo manjša na minimum. Edino rudarska in topničarska delavnost se razvija dalje.

Ali se more od takega gospodarstva pričakovati povečanje dohodkov? Tudi s optimizmom dr. Šuteja se morejo take nade težko opravičiti.

Ljubljanski ekspresni pogovor v pasjih dneh

S prijateljem pri ekspresu. On se je pravkar vrnil z vaj, rezervni poročnik, zdrav, zagoren in vesel, da je spet doma na ljubljanskem tlaku. Samo tu se počuti srečnega, zaljubljen in vse, kar je ljubljansko, v ljubljansko pa še posebej. Ko sreba oči z dopadanjem na živahn mladenko, ki streže v bifeju na sektorju hrenovke in pripad-

"Pa reci, če ni interesantna," mi razvneto dopoveduje, "njen pogled, njen smehljik, vsak njen gib ima neko svojstveno dražest. Tip Ljubljankanke, ki vsa kar vibrira življenja, dela, tempa..."

"Ekspresno deklet," pripomnim. "To zahteva — za njeno službo. Sicer pa je Štajerka, kolikor vem. Celo sto odstotna, po očetu kot po materi."

Prijatelja to ne moti, on fantazira dalje o Ljubljankankah: "Vse, Ljubljankanke so takole srečna mehanika gorenjske kmetčke dečve, angleške lady in..."

"... in dunajske sladke punčke," mu pomagam. "To se jim bo poznalo še nekaj generacij. Saj smo skozi podlugo tisočletje zalagali Dunaj z našo krvjo. To tudi tam ne bo še tako kmalu izhapelo. Mariborčanke imajo še nekaj več tega nadiha. Prisarčne, mile, tople stvarce, Ljubljankanke se mi zdijo bolj hladne..."

"Torej, po tvojem bi se odražal v tipu dunajske 'sladke pun-

čike' tudi tip našega slovenskega dekleta?"

"Jasno, ko se pretaka po žilah Dunajčanke toliko in toliko slovenske krvi. Sploh je Dunajčanka čisto simpatična kompozicija... V mojih spominih na študentovska leta..."

Prijatelj me ne poslušal več, našel je medtem očesni kontakt s svojo "tipično Ljubljankanko", jaz pa se zazrem v bleščečo ekspres Bezerra Milano, mali vulkan, ki venomer bruha vročo prijetno duhtečo in živce šeege-tajočo črno tekočino... štejem in računam: 10 skodelic na minuto, povprečno 2500 črnih kav na dan, to je na leto okrogel milijonek, po 2 din skodelica vrže to 2 milijona din brutto... to bi bilo v normalnih časih 50 odst. neto, danes pri podraženi kavi morda samo 25 odst. Je pol milijona neto, bogme, izplača se takle ekspresno...

"Kaj pa mrmraš?" me dregne prijatelj, ko je medtem izgubil tisti očesni kontakt na sektorju hrenovk.

"Angleže premišljujem. Naj kdo reče o njih, kar hoče, so le kolosalni dečki, kadar jim gre za kožo. Si brai, kako so nahrulili svojega finančnega ministra, češ da jih je še premalo obdavčilo? Prostovoljna oddaja premoženja, zaslužka, dobička — kaj praviš k temu?"

Tako se zasue najin pogovor ekspresno na položaj in na vreme. Kaj se takole kaj slilai? Kaj praviš kaj naš ljudje? bi rad zvedel od mene prijatelj, ko ga tri mesece ni bilo doma.

"Sem bil zadnjič po deželi," mu pripovedujem. "Vsi ljudje so se zdaj vrgli na astrologijo, zvezdoslovje... samo ta in ona zvezda jih še zanima. Pa tista velika zadevačina, ki bo 15. avgusta na svodu nebesnem; konjunkcija, zvezava Jupitra in Saturna. Jupiter je pa naša zvezda in sploh je zvezdoslovje jako pomirjevalna veda..."

Nekdo se je primaknil k nam, hudo radoveden na najine pogovore. Zato začnem ekspresno pripovedovati prijatelju tisto zgodbo o Nasr Eddinu.

Nasr Eddin — turški Pavliha — je spiezal nekega dne na džamijo in naredil obraz, kot da ga je razavetil Alah: tako da so se zbrali verniki in napeto zrlili vanj. — Ali veste, kaj vam hočem po vedati? je vprašal hodža. — Ne, je klicala množica. — Potem ste za pomilovati, je dejal hodža, — kajti jaz vam tega ne bom povedal. In je šel.

Drugi dan pa se je spet prikazal na minaretu in vprašal: Ali veste kaj vam hočem povedati? — Da, je zaklicala množica, ker mu ljudje niso privoščili, da bi jih vdružil potegnli. — Potem ste za blagrovati, je dejal hodža, in ni treba, da vam povem. In je šel.

Ko pa je šestega dne spet vrgel z minareta vprašanje: "Ali veste, kaj vam hočem povedati?" — so verniki le postali radovedni in so hoteli slišati njegovo sporočilo. — Eni vedo, drugi ne vedo, je vzdiknila množica.

Pa dobro! je dejal hodža, — tedaj naj na tisti, ki vedo, povej to tistim, ki ne vedo! In je šel in ni več prišel.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Prej palača papežev, zdaj sedež Mussolinija

Skoro vsak dan se v zvezi s političnimi dogodki imenuje tudi palača Venezia v Rimu. Možno poslopje si je izbral italijanski ministrski predsednik Mussolini pred 15 leti za sedež svojega kabineta, tu je ognjišče in žarišče vseh velikih odločitev v življenju italijanskega naroda. Palača je simbol vstajenja italijanskega imperija, nje sloviti balkon pred velikim trgom je oder, s katerega je bila oznanjena fašistični Italiji zmagonosna pot novega režima in njegovih uspehov. Piazza Venezia lahko sprejme na svoj veliki prostor, ki stoji skoro v geometričnem središču Rima, nad 100.000 ljudi.

Palača Venezia je večinoma zgrajena iz kamnja starega Rima. Mussolini vlada tako rekoč med zidovi, ki so nekdo že videli slavo starega Rima. Ko je v 16. stoletju takratni kardinal Barbo, kasnejši papež Pavel II. začel z gradnjo palače, je porabil bližnje razvaline Koloseja kot najprikladnejši kamnolom za zidovje. Tedaj je stala Komaj še tretjina ogromnega Koloseja in ker je v Rimu zmerom primanjkovalo gradbenega materiala, so jemali debele kvadre iz zidov starega gledališča.

Leta 1464 je postal kardinal Barbo, po rodu iz Benetk, papež. Gradnja palače je se počasi napredovala. Na sprednjem pročelju palače je še danes viden grb z imenom papeža Pavla II, gospodarji stavbe so se pa večkrat menjavali. Lev av. Marka je tudi še tu, toda Markova palača je postala kasneje palača Venezia. Več papežev je stolovalo v njej, 200 let je imela republika Venezia tam svoje poslanstvo. Ko je cerkvena država razpadla, se je v palači naselilo avstro-ogrsko poslanstvo pri sv. stolici. Bila je to najmirnejša doba palače do vstopa Italije v svetovno vojno 1915.

V dvorani, kjer je uradovalo avstrijsko poslanstvo, sprejema danes Mussolini deputacije, zaključene družbe, deli odlikovanj in se posvetuje s sodelavci. Dvakrat v letu prihajajo sem kmetje, da prejmejo nagrade in žitni bitki. Tej dvorani je priključena cela vrsta drugih soban. Uradi Mussolinija zavzemajo le manjši prostor. V veliki dvorani ima Mussolini v kotu svojo pisalno mizo in kdor prihaja v avdienco, mora preko širokega prostora do mize.

V tej dvorani je papež Pavel II. izvel mnogo pred Galilejem prvo zemljepisno karto sveta. Tedaj še niso poznali globusa, svet so smatrali za okrogel krožnik. L. 1633, sto petdeset let kasneje, je moral Galilei zagovarjati svoja sodnanja pred inkvizicijskim sodiščem v Rimu. Ne daleč od tod je na neki villi napis: "V tej dvorani je bil Galilei ujet in obsojen, ker je trdil, da se suče zemlja okrog sonca."

Mussolini ni pustil, da bi Benetško palačo modernizirali. Razen majhnih restavracij je ostalo vse pri starem.

Angleški minister pohvalil delavce

London, 5. okt. — Herbert Morrison, minister za notranjo zaščito, je v svojem govoru po radiu pohvalil delavce. Rekel je, da so dokazali vsemu svetu, da demokracija ni gnila, kakor trdijo sovražniki, temveč sila, ki zmaga. Delavci so demostri-rali svojo lojalnost in pogum v obrambi domovine.

Norveška dobi novo zastavo

Stockholm, Švedska, 5. okt. — Major Vidkun Quisling, vodja norveških nacijev, je v svojem govoru v Oslu dejal, da bo Norveška dobila novo zastavo. Ta bo rdeča z rumenim križem na sred. Quisling je dalje rekel, da bo Norveška postala korporacijska država v okviru nacijske Nemije.

HOLLYWOODSKA ZVEZDA

ROMAN IZ ŽIVLJENJA AMERIŠKE FILMSKE METROPOLE

Spisal E. Stügebauer.

Prevedel Ivan Jontes

Mabel, ki je spet imela občutek kakor bi jo nekdo davil, je zajela: "To pomeni? ... Kakšen izhod?"

"Morda izhod, morda sredstvo, s katerim se boste za vedno rešili sovražnika ... Karina de- vetica v ti zvezi lahko pomeni prvo kot drugo, kajti ta karta, ki vam lahko pomaga in vam bo pomagala, ne stoji v zvezi z nobeno drugo, temveč je osamljena, kakor ste osamljeni vi v ti borbi ..."

Coprnica je obmolnila. "Ali je to vse?" jo je vprašala Mabel. "Zdi se mi; da vse, kajti moje oči ne vidijo ničesar več ..."

In starka je odšepala iz sobe, prepričana, da je njen strup začel delovati in upajoč, da je njena žrtve zdaj storila pričakovani sklep.

Mabel se je vlegla na zofo. Skozi okno spalnice se je razlila jarka svetloba vznajajočega solnca. Mabeli se je zazdelo, da je v ti svetlobi različno videla pred seboj pot, po kateri mora iti. Njene ustnice so krčevito ponavljale: "Da, da, da ..."

Tedaj se je zdržnila. Njene roke se je dotaknilo nekaj vročega. Kaj? Ali je bila njena roka — roka Lady Macbeth, po kateri curlja topla kri umorjenega moža?

Toda ne! Njeno roko je lizal vroči jezik psa Nerona, ki je bil izrazil priložno smuknil skozi na pol odprta vrata v spalnico svoje nove gospodarice, kateri je bil vdan, kakor je bil nekdo vdan Riti Astori, katere mesto je v njegovem srcu zavzela Mabel Moon.

Kaj neki hoče pes tako zgodaj pri nji, se je zdaj vprašala Mabel. Ali jo je prišel svariti pred nečim? Ali kaj?

Mabel se je zatopila v globoke misli. Na obrazu se ji je poznalo, da se v njenih možganih počasi oblikuje določen načrt.

Pes se je vlegel k njenim nogam, zadovoljen, ker ga je Mabelina roka nežno pobožala po svetlo črnem kožuhu.

Mabel je zljubila tega psa, ker ji je bil tako vdan in zvest. Ob pogledu nanj je imela občutek, da ni sama, da ima nekoga, ki je vedno pripravljen, braniti jo. Tudi zdaj je imela ta občutek. In nenadoma se je v njeni glavi porodila ideja, ki je bila tako drzna, da se je ni upala izgovoriti.

Nero bi jo branil pred vsakomur, tudi pred — Strašno! Kdo je ta možki, ki jo neprestano zasleduje? Ta neznanec, o katerem govore karte Ade Negrini in pred katerim se tresne groze ...

Ah, toda Nero je velik, močni pes, njegovi zobje so naravnost strašni ... On bi mu lahko pregriznil grlo ... Če bi jo pes le razumel!

Skozi Mabeline možgane so dirkale strašne misli. Novi problem ji ni dal miru. Kako naučiti Nerona, da bo na njeno povelje planil sovražniku na prsa, zasadil svoje strašne zobe v njegovo grlo? ...

Nazadnje je njen pogled obtičal na manekinu, ki ga je nekdo Rita Astori rabila za pomenjanje svojih oblik. Manekin je bil normalne človeške velikosti in je stal za zaveso v kotu pri oknu.

Mabel je šla k manekinu in poklicala psa. Nero je bil takoj pri nji. Ona mu je velela, naj plane na voščeno človeško figuro. Pes pa je ni razumel.

Mabel mu je spet velela: "Zagrabi, Nero!" Toda zaman. Pes ni vedel, kaj zahteva od njega.

Mabel je bila obupana. Toda misli ni opustila. Nero se mora naučiti, izvršiti to povelje,

si je zabila v glavo. Kako? Bo že videla, kako. Toda naučila ga bo — sama, kajti poklicnim trenerjem ne more zaupati, če noče vzbuditi sumu.

Trdno odločena, da se bo to zgodilo, je pozvonila. V spalnico je prihitela služkinja Jane ter ji pomagala pri oblačenju. Potem se je Mabel odpeljala v Hollywood, kjer je imela vajo za "Macbeth" s Heatlinom.

Deveto poglavje

Stuart Cheers se je bil nastanil pod imenom Fred Clergon v nekem majhnem hotelu, kjer je bil varen pred radovedneži in je lahko nemoteno nadaljeval svojo preiskavo slučaja smrti slavne Rite Astori, ki je že dolgo trohnela v grobu. To delo je vršil vztrajno kakor krt, ki ne odneha, dokler se ne pripoklje do svojega cilja. Pri tem je pazil, da ni prezrl ničesar, kar bi mu utegnilo pomagati pri razvozljanju zagonetke Astorine smrti.

Najprej se je oprezno lotil ljudi, ki so bili neposredne ali posredne priče tragedije ob priliki snemanja naslovnega prizora za film "Kleopatrina smrt". Te priče je že poznal iz policijskih dokumentov, ki mu jih je bil pokazal newyorški policist Cooly.

Toda od Melbourne in Dreamlyja ni mogel izvedeti nič novega. Oba sta gledala na to zadevo kot na nekaj zoprnega, o čemur nista rada govorila. Njuno mnenje je bilo, da je bila zadeva zaključena z ugotovitvijo uradne preiskave, da je Astori podlegla morfirju.

Tretja priča je bila Mabel Moon. Stuart Cheers je krožil okrog nje kakor jastreb okrog svoje žrtve. Dokazila, ki jih je bil skrbno zbral, so ga prepričala, da je bila ona glavni in edini krivec.

Ostala sta mu še doktor Fielding in profesor Lansing. Toda zdravnik ni mogel doseči, ker se je nahajal na potovanju. Tako se je detektiv odločil obiskati slavnega anatomu.

Nekega dne okrog dveh popoldne je detektiv potrkal na vrata laboratorija profesorja Lansinga. Profesorjevemu slugi je povedal, da je njegovo ime Fred Clergon in da študira na Kolumbijski univerzi v New Yorku. Bil je takoj prijazno sprejet.

"Upam, da vas ne motim pri vašem delu, gospod profesor," se je detektiv brž opravičil.

"Niti najmanj, gospod, če ste poklicni tovariš," je odgovoril Lansing. "Naoprotno me bo celo veselo, če pridete bližje in ogledate tole stvar. Pod svojim nožem imam namreč izredno zanimiv slučaj. Kakor vam je znano, je patološka anatomija moja specialiteta."

"Gotovo," je odgovoril Cheers, pazé, da se ne zaplete v protislovja.

Nato je segel profesorju v roko in stopil k disekcijski mizi, na kateri je ležalo deloma pokrito žensko truplo.

Profesor Lansing je odkril prsa mrtve ženske ter začel razlagati:

"Ta ženska, stara štiri in štirideset let, je večraj umrla v bolnišnici. Mrtvaško spričevalo pravi, da je umrla na posledicah raka na prsni in anatom mora to ugotovitev potrditi. Toda poglejte! Ženska je bila operirana. Vprašanje zdaj je, ali naj jaz to ugotovitev potrdim? Jaz vedno označim take nezgode kot slučaje, ki se gibljejo na meji med naravno in nasilno smrtjo. Ta ženska namreč v resnici ni umrla vsled raka na prsni."

"Temveč —?" je vzkljnil detektiv, ki ga je stvar izredno zanimala. (Dalje prihodnjič)

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti)

19. septembra 1940.

Spominjam se leta nazaj, kako smo poslušali in čitali poročila o španski državljanski vojni. Bile so prve vesti o razstreljivih in zažigalnih bombah. Dan za dnevom opisujejo zračne vojne. Gernika je bila takrat primer najgrozotnejšega razdejanja.

Spominjam se tudi občutka, ki se je večkrat vzbudil ob takih prilikah. Čudno in nepravilno se mi je zdelo, da mi tukaj nismo bili prav nič prizadeti, nič udeleženi v trpljenju, ki mu v Španiji niso mogli uiti niti starci in otroci. Živeli smo brezskrbno in vendar ne tako daleč od nesrečne Španije — saj danes je svet tako tesno povezan med seboj, da so daljave in tujine izgubile.

Hudo je bilo poslušati o teh novih grozotah in v tolažbo si je človek včasih zaželel le biti v sredi tega trpljenja. Vzbudil se je čut dožnosti, uživati ne le srečo naše dobe, temveč nositi tudi nje prokletstva.

Francija je prišla na vrsto. Postalo je jasno, da so bili dogodki na poti k nam. Le še malo časa in končno bomo mi v sredi razdejanja in snovanja novega ave-

ta. Mogoče je težko verjeti in razumeti, ali ko so prišli ti dnevi nad nas, mi je bila zavest, da smo prenehali biti gledalci, da smo kot vojaki v prvih strelskih jarkih, da smo na bojnem polju, kjer se odločuje bodočnost; ta misel mi je v pomoč in tolažbo. Začeli so se boji v ozračju nad to deželo. Še vedno smo poslušali in čitali poročila o njih, še vedno se nam je zdelo, da smo daleč proč od bojišča. Tukaj v Londonu še dolgo nismo vedeli ničesar o eksplozijah, ognjih, smrtnih žrtvah in ranjenih.

Dočasi se je začlenjalo s sirenam, ki so nam tulile v opomin, kaj se nam bliža. Ali ker temu svarila ni sledilo nič groznega v zraku, smo začeli sirene omalovraževati in prezirati. Niso nas zmotile pri našem delu, šli smo naprej po svojih opravkih.

Drugače je bilo ponoči. Ko smo jih zaslišali sredi spanja, je bilo konec počitka in miru. Žarimo se nam od časa do časa posvetili v sobo skozi odgrnjena okna, kakor bližanje vso dolgo noč. Slišali smo brnenje zrakoplovov nad glavo. Bolje se je bilo odpraviti v zavetišče v kleti poslopja. Tam ne vidiš nič in slišiš malo. Na trdih klopih smo si postelji dve blazini in dalo se je počasi zaspati, če si bil zelo truden.

Prvi primer groze, ki smo jo doživeli v veliko večji meri v naslednjih tednih in ki je še naš delež v bodočnosti, smo doživeli v oni poletni noči koncem avgusta, ko je londonski City imel prvi večji ogenj, ki so ga zanele zažigalne bombe. Noč tisočkrat pomnoži strahotnost takih prizorov in približa ti jih, da misliš, da je tvoja sosesčina v plamenih. Ali ko so sirene proti jutru naznanile, da je zračni napad za to noč končal in smo se vračali iz zavetišča, da nekaj ur po- čijemo v postelji, smo videli, da so plameni upadli, da bo ogenj kmalu ugašen, da le ni mogel biti tako velik, kot se nam je pre- je zdelo.

Ce so bili povečini takrat dnevi in celo marsikatera noč brez neposrednih razburjivih dogodkov, so bile vesti toliko bolj strašne. Govorice so se širile, koliko trpi dežela, koliko je razdejanja po predmestjih Londona in vse tja proti jugu in vzhodu do morja. To so bili časi, ko so obal- na mesta ob Rokavskem kanalu bila v sredi zračne vojne. Takrat je bilo v Ramsgratu v štirih in pol minute razdejanih več kot tisoč hiš.

London je bil miren, ali če si je potoval iz njega na deželo, si pre- jek slej zabredel v zračno bitko

nad seboj. Dnevi so bili svetli in solnčni. Teško je bilo kaj videti v zraku: solnce ti je jemalo vid in dogodki so se odigrali previsoko v zraku. Če si bil v vlak, je bilo prvo znamenje, da se bližajo bojišča, da so na postajah klicali, da moramo zavesti vsa okna. Tako je nevarnost za potnike manjša, da jih ne ranijo drobci in izstrelki iz strojníc.

Ce si bil zunaj na deželi, si najprej slišal sirene iz daljnih vasi. Dostikrat pa so se zrakoplovi sami najprej naznanili s svojimi stroji. Ropot je naraščal, dokler se ti ni zdelo vse ozračje nasičeno z brnenjem strojev, streljanjem strojníc, eksplozijami bomb. Sem in tja z ropotom sestreljenega zrakoplova. Ničesar ni bilo videti, ali občutek napete aktivnosti v zraku je bil vsepovsod. Kakor se je vse hitro razvilo do vrhunca, tako je spet hitro popustilo in ponehalo. Še nekaj trenutkov in videli smo skupino britskih zrakoplovov- lovcov meriti, kar je bilo bojno polje pred kratkim; pluli so nizko in samozavestno nad spoko- jno deželo in navdajali z upanjem vsakogar, ki jih je motril. Sirene so zatulile "all clear" iz daljnjih, iz bližnjih vasi, da je odmevalo preko poletne pokrajine. Epilog je bil navadno, da si srečal kmeta na stezi, ki ti je povedal, da so izstrelki iz strojníc deževali po vaških cestah, da so sestrelili doli nemški zrakoplov baš nad onim gričem, drugega nad onim gozdom, tretjega nedaleč proč onkraj poti.

V soboto začetkom septembra pa so se spremenili časi za London. Dan je bil solnčen in poleten. Nič bolj prijetnega si ne moreš misliti v vojnem Londonu kot biti povabljen za tak popoldan-k čaj na vrt med starodavna drevesa v Gray's Inn Squaru. Dalo se je pozabiti na vojno za uro ali dve. Ali še nismo imeli čase čaja v rokah, ko so zatulile sirene. Ne vem zakaj, ali to pot se nam je zdelo, da je bolj resno kot je bilo vse do zdaj. Odpravili smo se proti zavetišču, ki je za prebivalce tega Squara v podzemlju v knjižnici Gray's Inn pravnikov. Še nismo bili na poti, smo že slišali zrakoplove in streljanje v zraku. Izstrelki so padali okoli naš. Bilo je prvič, da se je bojevala bitka nad osrčjem Londona ob belem dnevu. V zavetišču smo slišali streljanje in oddaljene eksplozije. Domov grede smo srečavali gasilne stroje; drug za drugim, nepregledna vrsta. Stotine jih je hitelo onega večera proti vzhodu mesta, kjer je ob neki divjal ogenj.

Vedeli smo takoj, kaj nas čaka one noči. Ogenj je razsvetljeval več kot polovico mesta. V središču je bilo svetlo kot podnevi. Vsa zatemitvena mesta ni pomagala nič: plameni so kazali sovražniku pot do cilja. A še predno smo pričakovali, so sirene že tulile: zločinec se je povrnil na kraj zločina, da izpopolni, kar ni mogel opraviti uro preje.

Doli v zavetišču smo vso noč poslušali zamolke eksplozije tam proti vzhodu. Nekatere so bile bližje kot kdajkoli prej. (Prija- telji so mi drugič dan telefonirali, da je na mestu, kjer smo imeli prejšnje popoldne čaj, eksplozija na bomba izdolbla globoko jamo med drevesi. Je to komaj 10 minut hoda od mojega doma.) Novi ognji so zagoreli proti jugovzhodu, proti severovzhodu. Bila je strahotna noč. Vendar mnogi, ki so jo opazovali z višin na robu mesta, trdijo, da je bil prizor veličasten, da se more malo pogledov meriti s pogledom na žar- rečni in goreči London pod neprestanim bombardiranjem iz zra- ka.

Tisoči so ono noč izgubili svoje domove, mnogi še svoje pod njih razvalinami. Skladišča ob reki so pogorela, uradi v Cityju, tvornice na vzhodu mesta. Razstreljne bombe so se združile z zažigalnimi, da je bilo razdejanje bolj temeljito in bolj grozno. Tako je London stopil v prvo vrsto med mesta, ki so trpela, veliko trpela v zračni vojni.

Jutro po taki noči se človeku zdi kot ono jutro po vesoljnem potopu: polno spokojnosti in no- vega upanja. Ali nova noč je spet kmalu na vrsti, z novimi grozotami, včasih še večjimi kot prej, včasih popuste nekoliko. In prihodnjič vam povem, kakšen je London, ko je preživel več takih noči.

Dolenjka.

Razvaline trgovskih poslopij v Londonu po nemškem letalskem napadu.

O novem redu in načrtnem gospodarstvu

Starokrajska Delavska politika dne 27. avg. piše:

O novem evropskem redu vedo mnogo evropanci. Pozabljajo pa, da novi red ni erajca, ki jo vsak dan oblečemo in po potrebi menjamo, da služi svojemu namenu. Novi red je gospodarsko-politična stvar, ki naj bi se uveljavil po vseh evropskih deželah. Ali te dežele imajo vsaka svoje gospodarstvo, vsaka svoje gospodarske razmere, kmetijstvo, rudarstvo ali industrijo. To gospodarstvo je odvisno od tal ali zemlje, naravnih dobrin in geografske lege, ki je za gospodarstvo ali ugodna ali manj ugodna. Od vseh teh stvari je odvisna uvedba načrtnega ali dirigiranega gospodarstva, če red ni bistveno v temelju izpremenjen.

Oznanjevalci novega reda pravijo, da za novi red ni važen ugoden socialni položaj ali standard prebivalstva, ampak le delo, produkcija, blago. S temi izjavami priznavajo, da pomeni napovedovanje novi red predvsem pospešno izkoriščanje dela.

Z novim redom torej ne mislijo na novi red, ampak le na novo disciplino in kanalizacijo gospodarstva, ki ga je dosedanja liberalizem pritiral do nekakega anarhizma.

V gospodarstvu sta važna dva momenta, produkcija in konzum. Pripovedujejo, da je bogata Jugoslavija kakor ustvarjena za novi red. Ta trditev pa skoraj ne velja. Jugoslavija je agrarna dežela, nekaj rud ima in nekaj premoaga. Njena geografska lega pa ni gospodarsko tako ugodna, kakor trdijo nekateri. Nahaja se v zapuščenem kotu Evrope. Razvita še ni dovolj, ima razmeroma malo industrije in na severu in severovzhodu se nahajajo dežele, ki so tudi agrarne in močno konkurenčne. Pšenica, ki je pri nas veljala domala 200 din 100 kg, je bila postavljena na Reko v veliki množini po 90 din 100 kg. Enako je z drugim blagom. Trg, ki ga ima Jugoslavija sedaj, je nestalen in tudi o sedanjih trgovini se lahko reče, da bi se morala štirikrat povprečno povečati, da bi postala krepka opora našega gospodarstva.

Iz vseh teh razlogov in ker Jugoslavija od zunanje trgovine trajno ne bo mogla živeti, sta v našem gospodarstvu predvsem dve stvari. — Pospeševati je treba agrarno produkcijo in jo negovati, da bomo imeli kruh doma, ker sedaj znaša uvoz kmetijskih produktov skoraj toliko kakor izvoz, in pa predelavati moramo pričetni naše surovine doma. Z izvažanjem nepredelanih produktov, surovin, si napravljamo eno največjih škod. Tu sem ne spadajo samo rufe, tem spadajo les, kože, volna, razna semena itd.

Naše gospodarske reforme morajo torej iti v tem pravcu. Reki smo, da je sedanjih trg nestalen. Ugodno so zanj sedanje raz-

mere. Napačno bi pa bilo, če bi se pričakovalo, da je trg stalen ali kateremukoli drugemu gospodarstvu v eksploatacijo. Naša tendenca mora biti res, da se ustvarijo med državami enakopravni gospodarski sporazumi glede produkcije in konzuma, torej glede izmenjave blaga, toda načela gospodarskih podreditev bi ne mogli odobravati. Jugoslavija ima svojo gospodarsko bodočnost ob Sredozemlju in v Orientu, z zahodno in centralno Evropo jo bodo pa v bodoče vezale same bolj prometne vezi, ki bodo vezale Evropo in Azijo. — To bi bilo tudi tedaj, če bi se opustile carinske meje in bi Evropa postala gospodarska enota v obliki zveznih držav.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

TISKARNA S.N.P.J.

SPELJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela Tiska varila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. D TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasmila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unilsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov: SNPJ PRINTERY 2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE Tel. Rockwell 4904 CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Pa sklopu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnin. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plažajo pri assessment \$1.20 za tednik, se jim to priteje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je važna lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Table with subscription rates for various regions: Za Zdrav. države in Kanado \$6.00, Za Cicero in Chicago je \$7.50, 1 tednik in \$4.50, 2 tednika in \$3.00, 3 tednike in \$2.40, 4 tednike in \$1.20, 5 tednikov in niš, Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto in pošljite ga ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnina. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znizati datum za to vsoto naročniku.

Subscription form with fields for Name (Ime), Address (Naslov), and Payment Method (Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročninji ali sledočih članov moje družine: 1) ... 2) ... 3) ... 4) ... 5) ... Mesto ... Država ... Nov naročnik ... Star naročnik ...)

Ljubezen najboljšje zdravilo proti prehladu

Jesen ... deževje ... prehladi ... to so misli vsakterega iz med nas, ko že sedaj občuti hladno sapo bližajoče se jeseni.

Ali večkrat trpite zaradi prehlada, gripe in sličnih bolezni, ki jih povzročajo prehladi? V tem primeru se morate za vsako celo no tako zaljubiti! Neki francoski zdravnik je namreč izjavil, da zaljubljenost najučinkoviteje deluje proti prehladu. "Razlog je, ki ga povzročajo ljubezen, napravi človeka odpornejšega proti infekcijam," tako je izjavil ta zdravnik.

"Ljubezen-ojačuje živčni sistem," je zdravnik nadaljeval "ona izboljšuje cirkulacijo krvi in slaba cirkulacija je v mnogih primerih vzrok prehlada. Ljubezen, seveda srečna ljubezen, pospešuje zdravje in občutek sreče. Kadar je človek slabe volje brez zanimanja za lepo življenje, ki ga obkroža, tedaj bomo mnoga laže postal žrtve prehlada in sličnih obolenj." S to teorijo se strinja tudi več slavni londonskih zdravnikov.

"Ljubezen," pravi, draži živčne žile v človeškem organizmu in človek postane živahnejši. Če je človek zaljubljen, skuša izravnavati svoj zgrbljen hrbet in vseh organizem-bolje deluje. Zaljubljen človek misli na svojo bodočnost in na obveznosti. Svoje življenje zavaruje pri zavarovalnici, prosi za povisane plače in boljše dela! Zarad tega ima več uspeha v življenju kakor pa njegov tovariš, ki nima toliko razlogov, da se veselijo njenja okoli sebe."

Kdor torej želi, da se upre prehladu in boleznim, ki jih prinaša jesensko deževje, ta se brez dvoma, v kolikor seveda čuti, takoj zaljublji in ikal rešitev pred prehladom v — objemu.